

Romarja.

(Prizor. — Spisal dr. J. Pavlica.)

Lani sem prebil počitnice na otoku barbanskem, v zavetju staroslovni tega svetišča Matere Božje. Imel sem že drugič redko srečo, da sem bival blizu božjega hrama: predlanskem v globoki Italiji ne daleč od Rima, lani v domovini slovenski.

Ves čas so dohajali romarji na Barbano po mir in tolažbo, »ki nima ju svet«. A ti romarji so bili vrlo različni ljudje: gospôda pa delavci, bogatci in ubožci, zdravi in bolni, pobožni in — brezbožni.

Nekega dné sem ostal čisto sam na otoku. Zjutraj se grem sprehajati na molo. Nenavadno rano je voda zalila tisti dan lagune. Sédem na kamenite stopnjice, ter naslonivši knjigo na koleno, zatopim se v čitanje.

Čez malo minut zagledam izza grajskega obrežja čolnič, ki se je urno bližal Barbani. »Morebiti so v čolnu romarji«, dém sam sebi. Počakam nekoliko z mašo.

V istini sta bila v čolnu dva romarja, različna po zunanje: eden njiju je bil širokopleči veslar, krepko je potiskal vesli proti valovom, ki so mu nagajali od vseh strani; drugi je bil vitek gospodič, ki je rahlo sedel na blazinatem stolcu. Veslarjeva uboga odeja, slabo obučeno, obraz zagoreli, gube na čelu, žulji na roki — so govorili glasno, da njemu ni tekla zibelka pod eno streho z drobnim gospodom. Zagoreli obraz ni bil morda nikoli lep, toda krasilo ga je drobno a živo, svetlo oko, iz katerega je odsevalo živo veselje, in neupogljiv pogum. Ko se je zasmel veslar, smejala se je ž njim tudi oko. Poleg sebe je imel nekaj v ruto zavitega. Kdo vé, ali ni bil notri kos sira in polente!

Gospodič pa je nosil lahno progasto odelo, ki se je podajalo lepo njegovi vitki rasti. Poznale so se mu sicer že raze na čelu, a bil je vendar lep mladenič; videlo se mu je, da se tega zaveda. Lasje so bili gladko počesani po visokem čelu, skrbno razdeljeni na dve strani, brada mu je bila še šibka; v

drobni, blede desnici je vrtil pleteno palčico, v levi je držal cigareto, poleg sebe solnčnik in daljnogled. Oziral se je na desno in levo, a videti ni bilo, da bi mu počivalo oko niti na polukrogu sinjih planin, ki so žarele v jutranji zarji, niti na kraških pečinah, ki so kipele proti nebu v modri temačini, niti na otoku Matere Božje. Pogledal sem mu v modre, velike oči: punčica motna, pogled negotov, oko trudno. Zdelo se mi je, da je trikrat zdehnil malo da ne zaporedoma.

Veslar dožene čolnič do kraja, vabeč gospoda, naj izstopi. »Dobro jutro, častiti gospod!« Te besede veslarjeve so veljale meni, sedečemu na molu. Ozre se na-me i mladi gospodič, a pozdravi me ne. Saj me niti poznal ni! Izstopivši je hitel urno po rosni poti v skromno barbansko gostilno. — Veslar pa pripne čolnič za kol in odide v — svetišče.

Jaz sem pohajal še četrt ure po molu, a potem odidem v riznico (zakristijo). Čvrsti veslar je klečal pri spovednici. Razumel sem, česa bi rad dobra duša. Po spovedi se mi pride zahvaliti in začne govoriti: »Gospod, vedno pravim, da z nami ne bode nič: delamo od zore do mraka, a ne molimo nič. Boga mi težaki malo pomnimo. Ob nedeljah bi sicer utegnili, ali tudi tedaj nam nagajajo posvetne misli. Ne vem, kam pridemo po tej poti. Molite vi za nas!«

Milo je bilo slišati tako obtožbo. Prepričan, da je Oče nebeški že odpustil dolgé temu skesanemu dninarju, priporočim mu kratke molitve; a ob nedeljah, ko sleče delavniško obleko, naj sleče i delavniške misli. Tako mu bode srce vsaj nekaj ur na teden pri Stvarniku, ki je ustvaril srce človeško po svoji podobi.

V tem času dojde i mladi gospodič v riznico ogledovat raznovrstne glave grajskih patrijarhov in barbanskih upraviteljev iz davno minule prošlosti. Ko mu je kaka brada ugajala, pogladil si je še svojo. Ko je uzrl lepo počesanega franjevca, potegnil je z glavnikom po

laseh. Včasih je zmajal z rameni pa zdehnil. Iz riznice gre v cerkev, odtod na dvorec ogledovat plošče-zahvalnice, razobešene po stenah. Tako se je zabaval tudi med sv. mašo, med katero je bil obhajan priprosti mož: ta je težko zadrževal solze samega veselja.

Po sv. opravi najdem gospodiča na trati s paličico v roki, ki je pušeč zrl v živinče, pasoe se pred njim. Tedaj pa začuje petje izpred gostilne. Mahoma zavije na ono stran, kjer zagleda gostilničarjevo bodro hčerko. Oko se mu je zabliskalo, noge zašibile, neprestano je vrtel paličico v roki, zroč z debelimi očmi zorno mladenko. Obhodil je vse poslopje, da bi ji prišel bliže, a sramežljivo dekle se je izgubilo — ni vedel, kam.

Obstal je na molu, motreč tamošnji neotesani kip nebeške Device. Sedaj pa potegne ročno knjižico in se loti pisati. Kdo vé, ali ni pisal sam svoje gorjé, hvaleč labkovernemu človeštvu svoje »plemenite« vzore! Očito sem videl, da je dvakrat zdehnil v omenjeni kip . . .

Sedaj pride veslar iz cerkve. Pristopi h gospodiču, govoreč mu ves vesel: »Gospod doktor, ali ni lepo tukaj?«

»Prekrasno v istini! (Gospod doktor je govoril po sekiricah, naglašajoč čudno vsak zlog posebej.) Otok zelen, v sredi lagun! Da, da, to je res romantično. Jako mi je drago, da sem došel semkaj. Bil je zame pravi užitek.«

»Jaz pa dohajam že dvajset let vsako leto, pa tudi še bodem, dokler mi Bog ohrani zdravje. Brez milosti božje nismo nič na tem svetu, gospod doktor.«

»Ali imate morda vi tako obljubo?«

»Obljube ne, gospod, potrebo pa.«

»Ali veste vi, čegavo je ono deklé, ki je ravnokar pelo na glas?« vprašal je gospodič po sili ravnodušno.

»Tega vam pa ne vem povedati, gospod doktor!« odgovoril je razumno veslar. Pomolčita nekoliko.

»Sedaj pa odidemo, kadar želite, gospod doktor,« začne zopet veslar.

»Da, da! Toda bodite tako mili in pojdite po solnčnik v gostilno.«

Ko se je vrnil veslar, sede gospodič v čoln na blazinati stolec, razkrije solnčnik in razvije — »Wiener Tagblatt«.

Veter, ki jima je poprej pihljaj od zadej, vel jima je sedaj ravno nasproti.

»Slab veter, nama ni sreče!« opozori gospodič.

»Nič ne dé, odvrne veslar. »V tričetrt-uri sva v Gradu.«

Tedaj prime krepko za vesli, odkloni čoln od kraja in odvesla proti vetru in toku čez modro valovje.

Jedva sta bila od kraja, potegne gospodič daljnogled in upre svoje oči na okno, kjer ga je bilo poprej očaralo žensko bitje. Na to kmalu zopet pospravi to orodje.

Gledal sem tudi jaz za njima z drugega okna in sem videl, da je vitki gospodič rahlo sedel, ko poprej. Tedaj dvigne glavo izza časopisa in — zdehne.

Potem pa nisem več gledal za njima. — Radoveden sem vprašal o priliki prijatelja, ali narava tvori ljudi toli raznovrstno, ali odgoja. Prijatelj mi je zatrjeval, da odgoja.

Iveri.

(Piše Velimir.)

V. Domišljavost.

Sprehajata se. Pot vede mimo pokopališča.

»Milka! Nikar ne hodiva mimo pokopališča!«

»Zakaj ne, Berta?«

»Oh, to me vselej spominja smrti.«
»Pa kreniva po ti poti!«

* * *

»Kaj meniš, Berta! Kako bi ti ukrenila, ako bi te popustil tvoj Zorko?«
»Oh, Milka, najraje bi umrla!«